

УДК 35:342.34:323:004(477)

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2022.2.10>

І. Р. Попадинець

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління та бізнес-адміністрування
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

Встановлено, що комп'ютерні технології продовжують розвиватися, що дає можливість більш глибокого вивчення, аналізу і систематизації соціальних фактів, виявлення зв'язків, залежностей між соціальними явищами і процесами, формування на основі зібраної інформації нових знань та розробки заходів щодо управління у публічній сфері, його прогресивним розвитком.

Цифровізація кидає виклик суспільним наукам тематично, теоретично та методично. Головним завданням є відкриття нових цифрових технологій та інфраструктур як тематичного поля та об'єктів дослідження шляхом дослідження того, як вони розробляються та вводяться в дію у взаємодії соціальних і технологічних факторів. Дослідження та відстеження кодування соціальних цінностей на всіх етапах розвитку сучасних комп'ютерних систем – створення великих і малих архівів даних, розробка алгоритмічних збірок і проектування інтерфейсів людина-комп'ютер – є одним із головних завдань для соціальних досліджень. У той же час необхідні додаткові дослідження того, як цифрові інфраструктури впроваджуються та застосовуються в соціальних контекстах, переговори, що відбуваються, сприйняття чи опір, з яким вони стикаються, і як користувачі трансформують технології різними способами та використовують їх для інших засобів, ніж призначений.

Досліджено, що цифровізація вимагає переосмислення усталених теорій у соціології та соціальних науках у цілому (наприклад, теорій у соціології медіа про механізми фільтрів і воратарів, теорій у культурній соціології щодо встановлення культурних переваг, теорій демократії щодо конституювання публічної сфери, інтеракціоністських перспектив взаємодії накази та будівництво суспільства знизу). Крім того, цифровізація вимагає та робить можливою розробку нових як якісних, так і кількісних методів та аналітичних інструментів.

Запропоновано експрес метод оцінювання достовірності соціологічного дослідження в публічній сфері систематизований за блоками (блок кваліфікації соціологів, блок релевантності опитування, блок ідентифікації респондентів та блок ефективності). Провівши експрес-оцінювання достовірності соціологічного дослідження в публічній сфері можна отримати інформацію чи доцільно використовувати запропоновані дані.

Ключові слова: діджиталізація, соціологічні дослідження, публічна сфера, цифровізація, експрес-оцінка.

Постановка проблеми. Сьогодні цифрова трансформація допомагає шукати інформацію в Інтернеті оцифровувати дані, зручно їх зберігати та транслювати; однак цифрова трансформація змінює не тільки якість технологій, а й соціальну реальність, структуру суспільства, способи соціальних взаємодій, соціальний актор, методи дослідження. Чотири проривні технології – хмарні обчислення, великі дані, штучний інтелект, та Інтернет речей – визначають напрямки цих змін. Питання це те, як соціологія може використовувати ці технології для власних цілей. Нові технології відкривають більші можливості для створення кореляцій, виявлення прихованих

закономірностей і прогнозування було можливо досі. Таким чином, потрібно науково обґрунтовані узгоджені шаблони індивідуальні фактори, щоб не бачити причинно-наслідкових зв'язків у випадкових збігах.

Метою статті є визначення основних особливостей діджиталізації процесу соціологічних досліджень в публічній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому середовищі теоретичні та прикладні засади й аспекти предмету дослідження досить часто привертати увагу вітчизняних та закордонних учених різних наукових сфер, зокрема Сібла розглядає чотири проривні

технології: хмарні обчислення, великі дані, штучний інтелект та Інтернет речей, що ведуть до нового соціального порядку з радикально іншими соціальними відносинами. Експоненціальні зміни, за словами професорів Массачусетського технологічного інституту Еріка Бриньольфсона та Ендрю Макфі [3] пов'язані з тим, що комп'ютери тепер здатні навчатися; і їх здатність матиме драматичні наслідки для світу.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В даний час сфера публічного управління повинні винайти новий спосіб взаємодії зі світом та громадянами, що змінюється. Сфера публічного управління, при використанні хмарних технологій в своїй роботі, може налагодити кращий взаємозв'язок зі своїми споживачами і може швидше прослідкувати за їхніми потребами, за допомогою соціологічних досліджень, і якісніше задовольнити їх. Тому, проблематика діджиталізації процесу соціальних досліджень в публічній сфері ще не отримала належного теоретико-прикладного обґрунтування та дослідження.

Виклад основного матеріалу. Досі соціологи розуміли цифровізацію та Інтернет як засіб цифровізації дані про соціальні факти, що полегшило та прискорило обробку, зберігання, використання та передачу соціальної інформації. Справді, це були лише перші кроки до справжніх якісних змін для методів обробки соціальної інформації, зокрема і у публічній сфері. Тепер хмарні обчислення надають доступ до спільних апаратних і програмних ресурсів: комп'ютерні мережі, сервери, сховища даних, програми та інші служби, до яких можна швидко отримати доступ та з мінімальними зусиллями підготувати та презентувати дані [1].

Хмарні провайдери можуть краще і дешевше працювати з величезною кількістю серверів і пристроїв зберігання даних у глобальних мережах безпечних і надійних центрів обробки даних. Публічна хмара дозволяє дослідникам використовувати краудсорсинг [4], при цьому великі дані і штучні інтелект обіцяє якісно нові можливості.

Перша і очевидна перевага використання відповідних хмарних технологій у процесі соціологічних досліджень в публічній сфері є можливість опрацьовувати велику кількість даних, отриманих від респондентів, та пошуку кореляційних зв'язків [2]. Щоб знайти кореляції, необхідно розробити узгоджені закономірності змінних, тобто створити шаблони для узагальнення отриманої інформації та формування висновків [5; 6]. Сьогодні програмне

забезпечення може не тільки виявляти емпіричні закономірності в даних, але й прогнозувати їх динаміку. Тобто, при проведенні соціологічного дослідження в публічній сфері важливо спрогнозувати поведінку респондента для покращення надання державних послуг. Коли ми визначити кореляції параметрів, ми можемо вплинути на один із параметрів спостерігайте за змінами в іншому або намагайтеся порушити кореляцію. Комп'ютерні технології продовжують розвиватися, що дає можливість більш глибокого вивчення, аналізу і систематизації соціальних фактів, виявлення зв'язків, залежностей між соціальними явищами і процесами, формування на основі зібраної інформації нових знань та розробки заходів щодо управління у публічній сфері, його прогресивним розвитком.

Також, важливим етапом соціологічного дослідження в публічній сфері є збір інформації, який також легше проводити за допомогою комп'ютерних технологій. Деякі соціологи проводять дослідження, використовуючи дані, які вже зібрані інші соціологи. Використання загальнодоступної інформації відоме як вторинний аналіз і найчастіше зустрічається в ситуаціях, коли збір нових даних є недоцільним або непотрібним. Соціологи можуть отримувати статистичні дані для аналізу від компаній, наукових установ та урядових установ, щоб продовжити власні дослідження чи встановити взаємозв'язок з минулим періодом. Або вони можуть використовувати історичну чи бібліотечну інформацію для створення своїх гіпотез.

Джерелами соціологічних досліджень можуть бути соціологічні журнали та книги, опитування національних журналів, телебачення та «таблїди» – значно відрізняються за якістю пропонованої інформації. Тому під час вивчення соціології важлива правильна оцінка дослідження. Доступно багато точної інформації, але також багато неточної інформації. Погано проведені або погано сплановані дослідження мають тенденцію підживлювати хибні уявлення суспільства про соціальні теми.

Найточнішими джерелами наукової інформації про соціологію є фахові журнали та періодичні видання. Не тільки професійні дослідники та клініцисти вносять більшість матеріалів до цих журналів, але й їхні колеги також переглядають їхні матеріали. Таким чином, якість опублікованих досліджень, як правило, досить висока. Серед багатьох провідних соціологічних журналів є Applied Behavioral Science Review, Clinical

Таблиця 1

Експрес метод оцінювання достовірності соціологічного дослідження в публічній сфері

Ключові питання	так	ні
<i>Блок кваліфікації соціологів</i>		
Чи мають соціологи кваліфікацію для проведення соціологічних досліджень?		
Які в них облікові дані?		
Чи пов'язані соціологи з науковою установою, лабораторією чи клінікою?		
<i>Блок релевантності опитування</i>		
Який метод дослідження використали соціологи?		
Які переваги та недоліки цього методу?		
Чи визнають соціологи обмеження, пов'язані з їх конкретним методом(ами)?		
Чи використані опитувальники або тести надійні та дійсні?		
<i>Блок ідентифікації респондентів</i>		
Чи є вибірка гендерно упередженою, чи складається з більшої кількості чоловіків, ніж жінок, чи навпаки?		
Вибірка виключно міська чи сільська?		
Чи упереджена вибірка іншим чином?		
Чи включає в себе меншини?		
Чи роблять соціологи узагальнення щодо більшої кількості населення?		
Якщо так, то наскільки репрезентативною для більшої сукупності є їх вибірка?		
<i>Блок ефективності</i>		
Якщо дослідження є експериментом, чи є у дослідників контрольна група, яка не піддається експериментальним умовам, для порівняння з експериментальною групою?		
Чи використовують соціологи найбільш відповідні статистичні тести для аналізу даних, чи вони просто коментують те, що здається закономірностями?		
Чи висновки, зроблені на основі даних, представлені таким чином, щоб визнати інші можливості?		
Чи інші опубліковані дослідження підтверджують або суперечать методам або висновкам соціологів?		
Сума балів		

Sociology Review, Family Life Educator, Family Relations, Feminist Studies, Gender and Society, The Gerontologist, Humanity and Society, Journal of Aging Studies, Journal of Family Violence, Journal геронтології, журнал шлюбу та сім'ї, огляд шлюбу та сім'ї, практикуючий соціолог, якісна соціологія, статеві ролі, сексуальне насильство, соціальна політика, практика соціолога та міське життя.

Популярні журнали та телебачення загалом не надають точної чи наукової інформації про соціологію; скоріше дослідження, про які спочатку повідомлялося в цих ЗМІ, зазвичай є сенсаційними та/або погано розробленими.

Пропонуємо експрес метод оцінювання достовірності соціологічного дослідження в публічній сфері систематизований за блоками (табл. 1).

Провівши експрес-оцінювання достовірності соціологічного дослідження в публічній сфері можна отримати інформацію чи доцільно використовувати дані чи ні. Якщо при проведенні експрес-оцінювання переважає сумарна кількість балів у стовпці «так», то можна стверджувати про достовірність інформації і можливість формування власних висновків в публічній сфері чи продовжувати досліджування. Якщо переважають відповіді у стовпці «ні», то краще не

використовувати подану інформацію, або звернути увагу на блоки експрес-оцінювання і зрозуміти, які з них є важливими для отримання інформації.

Висновки і пропозиції. Останнє десятиліття характеризується новою хвилею цифровізації, яка характеризується такими явищами, як великі дані, програмне навчання, розумні алгоритми, штучний інтелект і передові мережеві рішення. «Напівавтономним» цифровим інфраструктурам делегується дедалі більше завдань, відповідальності та автономії в суспільстві, водночас вони стають менш непрозорими та прозорими для громадськості. Це впливає на соціальне життя в багатьох сферах, зокрема в публічній сфері: стосунки з державними установами як громадяни, так і дослідження державними установами потреб громадян. В подальшому плануємо дослідити зв'язок між діджиталізацією та процесами соціальних змін в публічній сфері.

Список використаної літератури:

1. eGovernmentBenchmark//EuropeanCommission, Directorate-General of Communications Networks, Content and Technology. May 2014. URL: <http://ec.europa.eu/digitalagenda/en/news/>

- eu-egovernment-report-2014-shows-usability-onlinepublicservices-improving-not-fast (дата звернення: 06.07.2022)
2. Духовна О. Україна «в цифрі»: напрямки реформування. URL: <https://yurgazeta.com/publications/practi> Опубліковано в № 45-46 (699-700)се/інформаційне-правотелекомунікації/україна-в-цифрі-напрямки-реформування.html (дата звернення: 06.07.2022)
 3. Кузьменко В. Діджиталізація публічних послуг: досвід України // Public Administration and National Security. URL: <https://www.internauka.com/uploads/public/15803245814464.pdf> (дата звернення: 06.07.2022)
 4. Попадинець І. Р. Формування механізму управління мотивацією праці менеджерів на нафтогазових підприємствах : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Івано-Франківськ, 2016. 21 с.
 5. Попадинець І. Р. Впровадження системи управління якістю в органах державної влади. *Публічне адміністрування та національна безпека* : електронне наукове видання. 2022. № 4. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2022-4-8102>
 6. Попадинець І. Р., Устенко А. О. Дослідження мотивації управлінської праці на нафтогазових підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 4. Т. 2(216). С. 159–161.
-

Popadinets I. R. Digitization of the process of sociological research in the public sphere

It has been established that computer technologies continue to develop, which makes it possible to study, analyze and systematize social facts more deeply, to identify connections and dependencies between social phenomena and processes, to form new knowledge based on the collected information, and to develop management measures in the public sphere , its progressive development.

Digitization challenges social sciences thematically, theoretically and methodically. The main task is to discover new digital technologies and infrastructures as a thematic field and objects of research by investigating how they are developed and implemented in the interaction of social and technological factors. The study and tracking of the coding of social values at all stages of the development of modern computer systems – the creation of large and small data archives, the development of algorithmic assemblies and the design of human-computer interfaces – is one of the main tasks for social research. At the same time, more research is needed on how digital infrastructures are implemented and used in social contexts, the negotiations that take place, the acceptance or resistance they face, and how users transform technologies in different ways and use them for other means than intended.

It has been studied that digitalization requires a rethinking of established theories in sociology and social sciences in general (for example, theories in the sociology of media about the mechanisms of filters and gatekeepers, theories in cultural sociology about the establishment of cultural preferences, theories of democracy about the constitution of the public sphere, interactionist perspectives on the interaction of orders and construction society from below). In addition, digitalization requires and enables the development of new qualitative and quantitative methods and analytical tools.

An express method of assessing the credibility of sociological research in the public sphere is proposed, systematized by blocks (block of sociologists' qualifications, block of survey relevance, block of respondent identification, and block of efficiency). By conducting an express assessment of the reliability of sociological research in the public sphere, it is possible to obtain information on whether it is appropriate to use the proposed data.

Key words: *digitalization, sociological research, public sphere, digitalization, express assessment.*